

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԱՅՅԸ ԲՈՒՂԱՐԻԱ ԵՎ ԲՈՒՂԱՐԱՀԱՅՈՑ ԹԵՄ

*«Միրեցեք Բուղարիան այնպես,
ինչպես Հայաստանն եք սիրում...»*

*Գարեգին Երկրորդի
բուղարահայությանն ուղղված պատգամից*

Հունիսի 25-29-ը փեղի ունեցավ Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի պաշտոնական այցը Բուղարիա՝ Բուղար Ուղղափառ Եկեղեցու գահակալ և Սոֆիայի մեթրոպոլիտ Նորին Ամենապատվություն Մաքսիմ Պապրիարքի և Բուղար Ուղղափառ Եկեղեցու Սուրբ Սինոդի հրավերով:

Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնից մեկնելուց առաջ, վաղ առավոտյան, Ամենայն Հայոց Հայրապետը Մայրավանքի միաբանության անդամներից կազմված թափոռի ուղեկցությամբ մուտք գործեց Միածնաեջ Մայր Տաճար՝ ճանապարհից առաջ առ Խնամական Աստված ուղղելով. «Տէր, ուղղեա՛ զգնացս մեր ի ճանապարհս խաղաղութեան. Տէր, ուղղեա՛ եւ առաջնորդեա՛ հոգւոց մերոց եւ ամենայն հաւաքացելոց գնալ յարդարութեան ճանապարհն եւ ի կեանս յափստենից» աղոթքը:

Հրաժեշտի ավանդական արարողությունից հետո, Նորին Սրբությունը, ընկերակցությամբ Արարաբյան Հայրապետական թեմի առաջնորդական փոխանորդ Գերաշնորհ Տ. Նավասարդ եպիսկոպոս Կճոյանի, Մայր Աթոռի վարչակազմակերպական գործերի կառավարիչ Գերաշնորհ Տ. Փառեն եպիսկոպոս Ավետիքյանի, Վեհափառ Հայրապետի փոխնսական գծով օգնական Հոգեշնորհ Տ. Թորգոմ աբեղա Տոնիկյանի և գավազանակիր Հոգեշնորհ Տ. Գեղարդ աբեղա Վահոնու, ճանապարհվեց «Զվարթնոց» օդանավակայան, որտեղից մեկնեց Վիեննա, այնտեղից էլ՝ Սոֆիա:

Վիեննա-Սոֆիա չվերթով Նորին Սրբությունը Բուղարիայի մայրաքաղաք Սոֆիա ժամանեց հունիսի 25-ին:

Վեհափառ Հայրապետին ուղեկցողների թվում էին՝ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի Միջնեկեղեցական բաժնի պատրասխանատու Գերաշնորհ Տ. Եզնիկ եպիսկոպոս Պնպրոսյանը, Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի անդամ փար Ռոբերտ Համբարձումյանը, որպես գավազանակիր՝ Վեհափառ Հայրապետի գործավար-քարտուղար Բարեշնորհ Արթուր սարկավազ Կարապետյանը, ինչպես նաև «Շողակաթ» հեռուստաընկերության օպերատորներից Մկրտիչ Մալխասյանը:

Ամենայն Հայոց Հայրապետին հյուրընկալ կողմն ընդունեց պաշտոնական այցելությունների համար նախատեսված բոլոր արարողակարգերով. Սոֆիայի օդանա-

վակայանում Նորին Սրբությանն աջամբույրով դիմավորեցին Բուլղարիայի Նախարարների խորհրդի Կրոնից գործերի փոխարևորեն փար Էմիլ Վելինովը, Բուլղարիայի Ազգային ժողովի պարզամավոր, Բուլղարահայոց թեմի թեմական խորհրդի արեմնապետ փար Ռուբեն Գրիգորյանը, Բուլղարիայում ՏՏ արարակարգ և լիագոր դեսպան փիկին Սևդա Սևանը: Այնուհետև, օդանավակայանի ընդունելությանց սրահում Վեհափառ Հայրապետին ողջունեցին և բարի գալուստ մաղթեցին Բուլղարիո Ուղղափառ Եկեղեցու Սուրբ Սինոդի անդամները, Բուլղարիայի Հանրապետության կառավարության ներկայացուցիչ, Նախարարների խորհրդի Կրոնից գործերի փարեն փար Իվան ԺելեՖը, Ռումինիո և Բուլղարիո հայոց թեմի առաջնորդ Գերաշնորի Տ. Տիրայր արքեպիսկոպոս Մարտիրոսյանը, պաշտոնափար այլ անձինք:

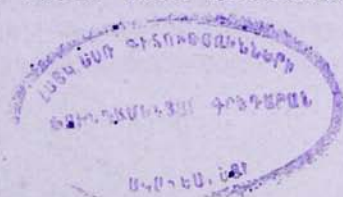
Օդանավակայանից Հայոց Հայրապետի գլխավորադ պարվիրակությունն առաջնորդվեց Սոֆիայի Ս. Ալեքսանդր Նևսկու Մայր փաճար, որփել Նորին Սրբությանը սպասում էր ծերունագարդ Մաքսիմ Պարրիարքը, եկեղեցականաց դասը, բազմաթիվ հավափացյալներ, որոնց թվում նաև հավափավոր հայորդիներ, ովքեր իրենց հոգևոր հովիվների առաջնորդությամբ եկել էին բարի գալուստ մաղթելու Ամենայն Հայոց Հայրապետին և օրհնություն սրանալու իրենց խոհեմագարդ Հովվապետից:

Բուլղար Եկեղեցում ընդունվաճ պաշտոնական արարողակարգի համաճայն, փրդի ունեցավ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի և համայն Բուլղարիո Պարրիարքի հանդիպումը. Սոֆիայի Մայր փաճարի գանգերի ու գանգակների հոգեգմայլ դողանցների ներքո Ամենայն Հայոց Հայրապետը մուրք գործեց Ս. Ալեքսանդր Նևսկու փաճար: Տաճարում խոնվաճ բազմաթիվ հավափացյալները, և՛ բուլղարները, և՛ հայերը, չորս կողմից շրջապափեցին Նորին Սրբությանը և ողջույնի շարականի բաղցրալուր հեյունների ներքո ուղեկեցեցին դեպի խորան, որփել Վեհափառ Հայրապետին սպասում էր Մաքսիմ Պարրիարքը:

Աթոռանիստ փաճարում երկու գահակալները ողջույնի և բարեմաղթանքի խոսքեր փոխանակեցին: Վեհափառ Հայրապետը շնորհակալություն հայրենց Մաքսիմ Պարրիարքին Բուլղարիա այցելելու հրավերի համար, այնուհետև ուրախությամբ փաստեց հայ և բուլղար ժողովուրդների և Եկեղեցիների դարավոր ու ջերմ կապերը՝ նշելով. «Մենք հավափում ենք, որ այս այցը պիտի գորացնի մեզ, որպեսզի մեկրեղումով մեր ջանքերի՝ գորացնենք նաև մեր Եկեղեցիները»: Ողջույնի և բարեմաղթանքի խոսքերից հետո, Ամենայն Հայոց Հայրապետը, ի վկայություն եղբայրական սիրո, ծերունագարդ Մաքսիմ Պարրիարքին նվիրեց գեղեցկագարդ պանակե և մեկ լանջախաջ:

ԲՈՒՂԱՐԻԱՅԻ ՄԱՔՍԻՄ ՊԱՏՐԻԱՐԺԻ ՀԵՏ
ՊԱՏՐԻԱՐԺԱՐԱՆՈՒՄ ՀԱՆԴԻՊՄԱՆ ԸՆԹԱՅՔՈՒՄ

**ԲՈՒՂԱՐԱՎԱՆ ՈՒՂԱՓԱՌ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՊԱՏՐԻԱՐԺ
ՆՈՐԻՆ ՍՐԲՈՒԹՅՈՒՆ ՄԱՔՍԻՄԻ ՈՂՋՈՒՅՆԻ ԽՈՍՔԸ՝ ՈՒՂՂԱԾ
Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՆ
ՍՈՓԻԱՅԻ Ս. ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՆԵՎԱԿԻ ՄԱՅՐ ՏԱԾԱՐՈՒՄ
(25 հունիսի 2002 թ.)**

Ձերդ Սրբություն.

Բուղարական Ուղղափառ Եկեղեցու Սուրբ Սիևոդի և իմ անունից հյուրասիրաբար «բարի գալուստով» եմ ողջունում Ձեզ ու Ձեր բարձրաստիճան ուղեկիցներին՝ որպես մեր հյուրերի, գեղեցիկ ու բարեկամասեր մեր երկրում՝ մաղթելով Ձեզ քաջառողջություն ու բարի այցելություն:

Հայաստանում քրիստոնեության պետականորեն ընդունման 1700-ամյակը, իբրև նշանակալի պարմական-եկեղեցական առիթ, հնարավորություն ընձևեց մեր եկեղեցական պարվիրակությանը մասնակցելու Սուրբ Էջմիածնում կատարվող տոնակատարություններին, իսկ այժմ Ձեզ՝ ներկայակալի պարվիրակությամբ մեր հյուրը լինելու:

Դարեր են բաժանում մեզ այն սրբազան առաքելական ժամանակներից, երբ, ըստ ափանդության, Քրիստոսի խոսքը լսելի է եղել Հայոց հողում, երբ Թադևոս և Բարդուղիմեոս սուրբ առաքյալները քարոզել են Քրիստոս, և նրանց հետևորդները տարածել են Աստծո փրկարար խոսքը, մինչև որ երկիրը ամբողջովին քրիստոնեություն է ընդունել, ու Հայաստանը դարձել է առաջին քրիստոնեական պետությունը: Նրա առաքելապարիվ քարոզիչն է Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչը, ով, հավարթի դարձնելով Տրդատ Գ թագավորին, հայ ժողովրդի պարմական կոր ընթացքի ու կյանքի սկիզբն է դրել: Նա 303 թ. հիմնել է Սուրբ Էջմիածինը՝ հայոց Հայրապետական աթոռանիստը, որտեղից երջանկապիշարակ Վազգեն Հայրապետը բազմիցս վկայել է իր հարգանքը մեր Եկեղեցու հանդեպ:

Բուղարիան Գրդ դարից նույնպես քրիստոնյա պետություն է: Հաստատված քրիստոնեական Եկեղեցին տասնմեկ դար մեր ժողովրդի հոգեվոր սևնդարու մայրն է, լուսավորիչն ու մեր ազգային գիտակցության պահապանը՝ մանավանդ հինգ դարերի թուրքական լծի ընթացքում: Աշխարհագրական առումով մեծ տարածություն է բաժանում մեզ միմյանցից, սակայն պարմական ճակատագրով մենք շար մուր ենք հայ ժողովրդի հետ: Ճակատագիրը հայությանը աիտել է աշխարհով մեկ: Մեր երկրում բազում հայեր են ապրում բուղարների հետ համերաշխորեն: Մեր երկու ժողովուրդների պարմական ընդհանրությունները և տարագիր հայերի հանդեպ բուղարների կարեկից վերաբերմունքը մերձեցնում են մեզ: Լայն ճանաչում ունի և հուզիչ է բուղար մեծ բանաստեղծ Յավրույի «Հայեր» բանաստեղծությունը, ուր արտացոլված է հայի տխուր ճակատագիրը: Մենք երախտագիրորեն ենք հիշում նաև հայ մարդկանց բարի գործերը բուղար-

ների հանդեպ: Մեր երկրում հայերն ապրում են բուլղարների հետ ամենայն բարյացակամությամբ և լիիրավ քաղաքացիներն են մեր երկրի:

Դուք գալիս եք բիբլիական այն երկրից, որի զարդն է Արարար լեռը: Գրեթե 2000 տարի առաջ Բուլղարիայում, դուք բարձրանալու եք Ռիլա բարձր լեռը, որի շնորհագարդն է Ռիլայի վանքը՝ մեր հոգևոր Միոնը: Այնպես էլ գրեթե 2000 տարի առաջ մենաստանի հիմնադիր, մեր ժողովրդի հովանավոր, հրաշագործ Սուրբ Իվան Ռիլսկու անապական, հրաշագործող մասունքները: Դուք կայցեյեք և այլ եկեղեցական ու ազգային, մշակութային փեսաբաժան հուշարձաններ ու վայրեր:

Վարսհ ենք, որ Ձեր այցելությունը հաճելի և օգտակար պիտի լինի և բարի ներդրում պիտի դառնա մեր ժողովուրդների ջերմ հարաբերություններում և պիտի նպաստի դրանց զորացմանը, ինչին ձգտում են և մեր երկու Եկեղեցիները: Թեև առկա են որոշ տարբերություններ մեր Եկեղեցիների դավանաբանության ու ծեսի միջև, սակայն, առաջնորդվելով Զրիստոսի սիրո ոգով, հարկ է, որ մենք հայրենասիրությամբ գործենք հանուն մեր ժողովուրդների բարիքի, գործենք հանուն աշխարհի խաղաղության ու մարդկանց միջև բարի կամքի հաստատման, հանուն ավերարանակալ առաքինությունների սերմանման, ընդդեմ ռազմագործության ու ջարդի, հանուն մարդկության բարօրության:

Սուրբ Միևոդի և իմ անունից կրկին ողջունելով Ձերոյ Սրբությանն ու Ձեր բարձրաստիճան ուղեկիցներին, հաճելի ու բարի ժամանակ ենք մտադրում մեր երկրում: Բարի գալուստ:

**Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ ԲԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԾՈՂԿՈՍԻ ԽՈՍՔՐ
ՆՈՐԻՆ ՍՐԲՈՒԹՅՈՒՆ ՄԱՔՍԻՄ ՊԱՏՐԻԱՐԺԻ
ՆԵՏ ՀԱՆՂԻՊՄԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿ ՍՈՓԻԱՅԻ Ս. ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՆԵՎՍԿԻ
ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ
(25 հունիսի 2002թ.)**

Նոգու մեծ ուրախությամբ ենք ողջունում Ձեզ, սիրեցյալ եղբայր ի Զրիստոս, ով պատահաբար Ձեր եկեղեցականաց և հավատավոր Ձեր ժողովրդին:

Մենք, իբրև համայն հայության հոգևոր առաջնորդ, քրիստոնեական սիրո ու եղբայրության մեծագույն զգացումն ենք ապրում այս պահին՝ գրեթե 2000 տարի առաջ Բուլղարիայում կողքին և հյուրընկալվելով Բուլղարիո ապրվածաւեր պետության կողմից: Հովվապետների հանդիպումը և սրտակցությունը Մեզ համար հարազատ ու թանկ պարկերն է Տիրոջ առաքյալների համակամության ու փոխադարձ սիրո: Առաքյալները ժամանակին բաժանվեցին միմյանցից՝ Տիրոջ Հարության ավերիւր փառանքի աշխարհի-աշխարհ, երկրե-երկիր, «աշակերտելու զամենայն հեթանոս»: Այսօր Մենք, իբրև առաք-

յայնների հաջորդներ, կոչված ենք կիսելու Զրիստոսավանդ ճշմարտության հաղթանակի ուրախությունը, որ սփռվեց Տիրոջ սուրբ աշակերտների կողմից, կոչված ենք խորհրդածելու այն ճանապարհների ու եղանակների մասին, որով պիտի կարողանանք այդ հաղթանակը զարգացնել ներկա կյանքի պայմանների մեջ:

Մենք ծանոթ ենք բուլղար ժողովրդի պարմությանը և գիտենք, որ այն անցնում է բազում փորձությունների ու զոհողությունների միջով: Այս առումով նման են մեր երկրն՝ բուլղար և հայ ժողովուրդների պարմությունները: Նման են նաև խորհրդային բռնադատության անմիջապես հետևանքներով: Փառք Բարձրալին, որ պարմությանն են անցել աստվածներժողության ժամանակները, և մեր ժողովուրդները նորոգ հավատով կառուցում են իրենց նոր կյանքը:

Արդարև, դարավոր բարեկամներ են մեր ժողովուրդները: Հայ-բուլղար առնչությունները սկսվում են վաղ միջնադարից, և թերևս ամենասին հիշատակությունը բուլղարների մասին պահպանել է հայոց պարմահայր Մովսես Խորենացին՝ հիշատակելով նրանց Հայաստանում հաստատվելու մասին: Սակայն մեր ժողովուրդների բարեկամությունը ամուր աշմարներ է ձգել հարկապես Բալկանյան հողում, երբ ազգային պետականության կորստից հետո տարբեր ժամանակներում բազմաթիվ հայրողիներ հաստատվել են նաև Բուլղարիայում ու գրել իրենց նոր Հայրենիքը, որին ծառայել են հավատարմությամբ: Բազմաթիվ ընդհանուր էջեր ունեցող մեր պարմության մեջ մեր ժողովուրդների բարեկամությունը թրծվել է նաև ազատագրական հերոսական մարտերում: Մենք ուրախ ենք, որ այսօր Բուլղարիայի հայ համայնքը իր ներդրումն է բերում մեր պետությունների բարի հարաբերություններում:

Միևնույն եղբայր ի Զրիստոս, մեր հանդիպումը վկայությունն է մեր ժողովուրդների ու Եկեղեցիների ավանդական ջերմ ու բարեկամական հարաբերությունների, որոնք, վարսահ ենք, նորովի պիտի արդյունավորվեն ու խմաստավորվեն՝ հանուն մեր ժողովուրդների կյանքում քրիստոնեական արժեքների ամրագրման ու հավաքի զորացման:

Գոհունակ սրբով, հուրախություն Ձեզ և բոլոր հավատացելոց, կուզենք վկայություն բերել Ձեր առջև, որ այսօր Հայաստանի անկախ պետականության հովանու ներքո նոր շունչ ու ոգի է առել Հայ Եկեղեցու առաքելությունը մեր ժողովրդի կյանքում: Վերաբացվում են վանքեր ու եկեղեցիներ, նորոգվում սրբավայրեր, պարտաապրում է եկեղեցական նոր սերունդ, իրականացվում քրիստոնեական կրթության ու դաստիարակության օրինակ մի գործընթաց, որը զորացնելու և ընդլայնելու մեծ անհրաժեշտություն կա դեռևս:

Հավատում ենք, որ Մեր այս այցելությունը ևս մեկ քայլ է լինելու ավանդական մեր Եկեղեցիների եղբայրության ամրապնդման ու սերտ գործակ-

ցության ճանապարհին՝ ի խնդիր ներկա ժամանակների մարտահրավերները հաղթահարելու մեր ջանքերի հաջողության, մեր փորձառությունը միմյանց փոխանցելու, մասնավորաբար՝ եկեղեցականների, հոգևոր կրթական մեր հասարակությունների դասախոսների և ուսանողների փոխայցությունների կազմակերպման ուղղությամբ:

Սուրբ ու նվիրական այս տաճարի կամարների ներքո Մեր աղոթքն ենք բարձրացնում առ Աստված՝ հայցելով Ամենախնամ Տիրոջ հանապազ օրհնությունն ու գորակցությունը Բուդարիայի օրհնյալ հողին ու բարեպաշտ ժողովրդին: Թող Տերը քաջառողջ կյանքի և քաղաքի տարիներ պարզևի Ձեզ և արգասավոր գահակալություն՝ ի փառս Աստծո, ի պայծառություն Բուդարական Ուղղափառ և Բրիտանի Ընդհանրական Սուրբ Եկեղեցու:

Բուդար Ուղղափառ Եկեղեցու «Многолетия» կոչվող մաղթերգի ընթացքում Ամենայն Հայոց Հայրապետն ու Նորին Ամենապարվություն Մաքսիմ Պապրիարքն իրենց օրհնությունը բաշխեցին Ս. Ալեքսանդր Նևսկու տաճարում ի մի ժողովված հավաքացյալներին: Այնուհետև Նորին Սրբությունը և հայրապետական պարվորականության ուղեկցող պաշտոնադար անձինք ուղղվեցին դեպի Մայր տաճարից ոչ շար հեռու գտնվող «Անհայտ գինվորի» հուշարձան. առ ի հարգանս հանուն հայրենյաց գոհվածների, ուր Վեհափառ Հայրապետը ծաղկեցիուս մի պսակ դրեց հուշարձանին:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՍՈՒՐԲ ՄԻՆՈՒԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ՀԵՏ

Բուդար Եկեղեցու Ս. Սինոդի շենքում Ամենայն Հայոց Հայրապետը հանդիպեց Բուդար Ուղղափառ Եկեղեցու Սուրբ Սինոդի անդամների հետ: Հանդիպմանը ներկա էին Բուդարիայի Նախարարների խորհրդի Կրոնից գործերի տնօրենը, փոխտնօրենը, Ռումինիո և Բուդարիո հայոց թեմի առաջնորդը, Բուդարիայում ՀՀ արքակարգ և լիազոր դեսպանը, Բուդարահայոց թեմի թեմական խորհրդի արեւմտապետը, պաշտոնադար այլ անձինք: Սինոդի անդամների հետ հանդիպումն ավարտվեց ի պարվով Ամենայն Հայոց Հայրապետի տրված պաշտոնական ընթերիքով:

ՀՈՒՆԻՍ 26

Այցելության հաջորդ օրը նախատեսված էր հանդիպումներ Բուդարիայի Հանրապետության իշխանությունների հետ:

Նշենք, որ Բուդարիան խորհրդարանական կառավարմամբ երկիր է:

Իշխանությունների հետ առաջին հանդիպումը տեղի ունեցավ Բուդարիայի Ազգային ժողովում. Ամենայն Հայոց Հայրապետն այցելելով խորհրդարան՝ տեսակցեց խորհրդարանի խոսնակ Գրիգոր Օկանյան Կերճիքովի հետ: Հանդիպման ընթացքում

1871-1872 1873-1874 1875-1876 1877-1878 1879-1880 1881-1882 1883-1884 1885-1886 1887-1888 1889-1890 1891-1892 1893-1894 1895-1896 1897-1898 1899-1900 1901-1902 1903-1904 1905-1906 1907-1908 1909-1910 1911-1912 1913-1914 1915-1916 1917-1918 1919-1920 1921-1922 1923-1924 1925-1926 1927-1928 1929-1930 1931-1932 1933-1934 1935-1936 1937-1938 1939-1940 1941-1942 1943-1944 1945-1946 1947-1948 1949-1950 1951-1952 1953-1954 1955-1956 1957-1958 1959-1960 1961-1962 1963-1964 1965-1966 1967-1968 1969-1970 1971-1972 1973-1974 1975-1976 1977-1978 1979-1980 1981-1982 1983-1984 1985-1986 1987-1988 1989-1990 1991-1992 1993-1994 1995-1996 1997-1998 1999-2000 2001-2002 2003-2004 2005-2006 2007-2008 2009-2010 2011-2012 2013-2014 2015-2016 2017-2018 2019-2020 2021-2022 2023-2024 2025-2026 2027-2028 2029-2030 2031-2032 2033-2034 2035-2036 2037-2038 2039-2040 2041-2042 2043-2044 2045-2046 2047-2048 2049-2050 2051-2052 2053-2054 2055-2056 2057-2058 2059-2060 2061-2062 2063-2064 2065-2066 2067-2068 2069-2070 2071-2072 2073-2074 2075-2076 2077-2078 2079-2080 2081-2082 2083-2084 2085-2086 2087-2088 2089-2090 2091-2092 2093-2094 2095-2096 2097-2098 2099-2100 2101-2102 2103-2104 2105-2106 2107-2108 2109-2110 2111-2112 2113-2114 2115-2116 2117-2118 2119-2120 2121-2122 2123-2124 2125-2126 2127-2128 2129-2130 2131-2132 2133-2134 2135-2136 2137-2138 2139-2140 2141-2142 2143-2144 2145-2146 2147-2148 2149-2150 2151-2152 2153-2154 2155-2156 2157-2158 2159-2160 2161-2162 2163-2164 2165-2166 2167-2168 2169-2170 2171-2172 2173-2174 2175-2176 2177-2178 2179-2180 2181-2182 2183-2184 2185-2186 2187-2188 2189-2190 2191-2192 2193-2194 2195-2196 2197-2198 2199-2200 2201-2202 2203-2204 2205-2206 2207-2208 2209-2210 2211-2212 2213-2214 2215-2216 2217-2218 2219-2220 2221-2222 2223-2224 2225-2226 2227-2228 2229-2230 2231-2232 2233-2234 2235-2236 2237-2238 2239-2240 2241-2242 2243-2244 2245-2246 2247-2248 2249-2250 2251-2252 2253-2254 2255-2256 2257-2258 2259-2260 2261-2262 2263-2264 2265-2266 2267-2268 2269-2270 2271-2272 2273-2274 2275-2276 2277-2278 2279-2280 2281-2282 2283-2284 2285-2286 2287-2288 2289-2290 2291-2292 2293-2294 2295-2296 2297-2298 2299-2300 2301-2302 2303-2304 2305-2306 2307-2308 2309-2310 2311-2312 2313-2314 2315-2316 2317-2318 2319-2320 2321-2322 2323-2324 2325-2326 2327-2328 2329-2330 2331-2332 2333-2334 2335-2336 2337-2338 2339-2340 2341-2342 2343-2344 2345-2346 2347-2348 2349-2350 2351-2352 2353-2354 2355-2356 2357-2358 2359-2360 2361-2362 2363-2364 2365-2366 2367-2368 2369-2370 2371-2372 2373-2374 2375-2376 2377-2378 2379-2380 2381-2382 2383-2384 2385-2386 2387-2388 2389-2390 2391-2392 2393-2394 2395-2396 2397-2398 2399-2400 2401-2402 2403-2404 2405-2406 2407-2408 2409-2410 2411-2412 2413-2414 2415-2416 2417-2418 2419-2420 2421-2422 2423-2424 2425-2426 2427-2428 2429-2430 2431-2432 2433-2434 2435-2436 2437-2438 2439-2440 2441-2442 2443-2444 2445-2446 2447-2448 2449-2450 2451-2452 2453-2454 2455-2456 2457-2458 2459-2460 2461-2462 2463-2464 2465-2466 2467-2468 2469-2470 2471-2472 2473-2474 2475-2476 2477-2478 2479-2480 2481-2482 2483-2484 2485-2486 2487-2488 2489-2490 2491-2492 2493-2494 2495-2496 2497-2498 2499-2500 2501-2502 2503-2504 2505-2506 2507-2508 2509-2510 2511-2512 2513-2514 2515-2516 2517-2518 2519-2520 2521-2522 2523-2524 2525-2526 2527-2528 2529-2530 2531-2532 2533-2534 2535-2536 2537-2538 2539-2540 2541-2542 2543-2544 2545-2546 2547-2548 2549-2550 2551-2552 2553-2554 2555-2556 2557-2558 2559-2560 2561-2562 2563-2564 2565-2566 2567-2568 2569-2570 2571-2572 2573-2574 2575-2576 2577-2578 2579-2580 2581-2582 2583-2584 2585-2586 2587-2588 2589-2590 2591-2592 2593-2594 2595-2596 2597-2598 2599-2600 2601-2602 2603-2604 2605-2606 2607-2608 2609-2610 2611-2612 2613-2614 2615-2616 2617-2618 2619-2620 2621-2622 2623-2624 2625-2626 2627-2628 2629-2630 2631-2632 2633-2634 2635-2636 2637-2638 2639-2640 2641-2642 2643-2644 2645-2646 2647-2648 2649-2650 2651-2652 2653-2654 2655-2656 2657-2658 2659-2660 2661-2662 2663-2664 2665-2666 2667-2668 2669-2670 2671-2672 2673-2674 2675-2676 2677-2678 2679-2680 2681-2682 2683-2684 2685-2686 2687-2688 2689

ՌԻՇԱՐԴԱՆԴ ՂԱՌԱՎԻՐԱՆ ՀԵՅ ՎԴՈՒՆԱԿԱՆ ՎԱՐՍՈՒՆԺՆԱԿ ՎԵՆՔՅԱՆԻԴԱՄԲ

Վեհափառ Հայրապետը, ի շարս այլևայլ հարցերի, որոնց անդրադարձավ գրույցի ընթացքում, հատուկ կերպով կարևորեց Բուլղար Ուղղափառ Եկեղեցու առաքելությունը Բուլղարիայի Հանրապետության կյանքում: Նորին Սրբությունը հույս հայտնեց, որ առաջիկա օրերին Ազգային ժողովում քննարկվելիք օրենքի նախագիծը, որը կոչված է օրենսդրորեն կարգավորելու Բուլղարիայի կրոնական կյանքը, մեծապես կնպաստի Բուլղար Եկեղեցու առջև ծառացած բազմաթիվ խնդիրների լուծմանը:

Նորին Սրբությունը խորհրդարանի խոսնակին վստահեցրեց, որ Բուլղարիայում բնակչություն հաստատված հայորդիները, ովքեր երկար տարիներ վայելում են բուլղար հյուրընկալ ժողովրդի բարյացակամությունն ու աջակցությունը, որպես ազնիվ ու նվիրյալ քաղաքացիներ իրենց երկրորդ հայրենիքի, պիտի շարունակեն ապրել սերնդազոտ ու շինարար կյանքով՝ ի բախորություն Բուլղարիայի Հանրապետության, քանի որ բուլղարաբնակ հայորդիք Բուլղարիան սիրում են այնպես, ինչպես Հայաստանն են սիրում:

Հանդիպման վերջում Նորին Սրբությունը, ի հիշատակ իր այցի, Ազգային ժողովի նախագահին նվիրեց արծաթյա հուշամեդալ և «Էջմիածնի զանձները» գիրքը:

Հաջորդ հանդիպումը նախատեսված էր Նախարարների խորհրդում. քանի որ Հանրապետությունից բացակայում էր Նախարարների խորհրդի նախագահ Կիրար Միմեռն Սաքսոպուրկոթսբին, ի դեմս Բուլղարիայի կառավարության նախագահի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի հետ հանդիպեց Կրոնից գործերի տնօրեն Կիրար Իվան Ժելեֆը, ով Նորին Սրբությանը փոխանցեց Կիրար Սաքսոպուրկոթսբու ողջույններն ու բարեմաղթանքները: Հանդիպման ընթացքում կարևորվեց Եկեղեցու դերը մարդկության և ի մասնավորի բուլղար ու հայ ժողովուրդների կյանքում:

Նույն օրը նախագահական նստավայրում Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը հանդիպեց Բուլղարիայի նախագահ Կիրար Գեորգի Փարվանովի հետ: Նախագահը հանուն բուլղար ժողովրդի բարի գալուստ մաղթեց Ամենայն Հայոց Հայրապետին և հույս հայտնեց, որ Նորին Սրբության այցը պիտի խթանի երկու ժողովուրդների հոգևոր հաղորդակցման զորացմանը, ինչպես նաև Բուլղարիայի և Հայաստանի Հանրապետությունների հարաբերությունների ընդլայնմանը և հայ-բուլղարական կապերի սերտացմանն ու զարգացմանը: Զրույցի ընթացքում Վեհափառ Հայրապետը հատուկ կերպով շեշտեց Հայոց ցեղասպանության Բուլղարիայի դատապարտման կարևորությունը, որպեսզի համայն աշխարհում այլևս նման ահավոր ողբերգություններ թույլ չտրվեն: Նախագահ Փարվանովը նշեց, որ Բուլղարիայի Հանրապետությունն իր վերաբերմունքը կարտահայտի 1915 թվականին Օսմանյան կայսրության կողմից հայ ժողովրդի հանդեպ իրագործված ցեղասպանության վերաբերյալ:

Ի հիշատակ իր այցելության, Նորին Սրբությունը Բուլղարիայի Հանրապետության նախագահին նվիրեց արծաթե նկարագարդ ափսե և «1700-ամյակի» ոսկե հուշամեդալ:

Կեսօրից հետո հայրապետական պարավիրակությունն ուղևորվեց Բաջկովո վանք: Վանքի միաբանությունը, վանահայր Նաում եպիսկոպոսի գլխավորությամբ, ջերմ ընդունելություն ցույց տվեց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին: Տաճարում ողջույ-

նի և բարենադրանքի խոսքերի փոխանակումից հետո, ի պատիվ Նորին Սրբության տեղի ունեցավ պաշտոնական ճաշկերույթ: Կարճապես դադարից հետո հայրապետական պատվիրակությունը մեկնեց Պլովդիվ քաղաք, որտեղ նախատեսված էր հանդիպում քաղաքային իշխանությանց և հայ համայնքի հետ:

Նորին Սրբությանը բարի գալուստ մաղթելուց հետո, Պլովդիվի քաղաքապետ Կիրիլ Իվան Չոմակովը նշեց, որ թեև քաղաքում բնակություն են հաստատել Կարբեր ազգությունների ներկայացուցիչներ, ովքեր Կարբեր կրոնների հետևորդներ են, սակայն նրանք ապրում են եղբայրական սիրով և համագործակցությամբ: Քաղաքապետը բարձր գնահատական տվեց հայ համայնքին, որը շինարար ու ստեղծագործ կյանքով իր ներդրումն է բերում քաղաքի զարգացմանն ու բարգավաճմանը: Վեհափառ Հայրապետը ուրախությամբ լսեց հայորդյաց մասին քաղաքապետի ասած խոսքերը և իր հերթին վստահեցրեց, որ նրանք, որպես Բուլղարիայի արժանավոր քաղաքացիներ, նույն նվիրումով ու նախանձախնդրությամբ պիտի շարունակեն իրենց ստեղծագործ ու կառուցողական գործունեությունը:

Քաղաքապետի հետ հանդիպումից հետո, Նորին Սրբությունն այցելեց Պլովդիվի հայոց Ս. Գևորգ եկեղեցի, որտեղ բազմաթիվ հավատավոր հայորդիներ անհամբեր սպասում էին Ամենայն Հայոց Հայրապետին: Գեղակերպ եկեղեցում Նորին Սրբությանն ընդունեցին «Հրաշափառ»-ի արարողությամբ: Հանուն եկեղեցական դասի և հավատացյալ հոգի, Ռումինո և Բուլղարիո հայոց թեմի առաջնորդ Գերաշնորհ Տ. Տիրայր արքեպիսկոպոս Մարտիրոսյանը ոգեշունչ ու հուզիչ խոսքերով ու բարիգալլսության մաղթանքով ողջունեց Վեհափառ Հորը: Այնուհետև Նորին Սրբությունը հայրապետական իր օրհնության խոսքը հղեց Պլովդիվի հայ համայնքին:

Ե՛վ Պլովդիվում, և՛ մյուս քաղաքներում, որտեղ Վեհափառ Հայրը հանդիպում էր տեղի հայ համայնքների հետ, իր օրհնության հետ միասին, իր հորդորն ու պարգամն էր հղում հավատավոր հայորդյաց, որ նրանք հավատարիմ մնան ազգային սրբություններին՝ հայոց լեզվին ու հայրենի հավատքին, լինեն հայ ժողովրդի փառքը հավելող զավակներ և հյուրընկալ Բուլղարիայի արժանի քաղաքացիներ:

Ի հիշատակ Պլովդիվի Ս. Գևորգ եկեղեցի անդրանիկ այցելության, Վեհափառ Հայրը եկեղեցում նվիրեց արծաթե մի սկիհ: Այս ամենից զատ, առ ի գնահատումն թեմակալ առաջնորդի երկարամյա եկեղեցանվեր գործունեության, Նորին Սրբությունը գեղեցկազարդ պանակեով զարդարեց Գերաշնորհ Տ. Տիրայր արքեպիսկոպոս Մարտիրոսյանի կուրծքը:

Ամեն ոք ցանկանում էր համբուրել հայրապետական մեռնած Ս. Աջը և վայելել Ամենայն Հայոց Հայրապետի հայրական օրհնությունը: Ողջույնի արարողությունից հետո եկեղեցու մեջ խմելված բոլոր հավատացյալներին հնարավորություն տրվեց իրենց հոգու փափագն իրականացնել. նրանք արտասովախառն աչքերով մոտեցան և երկյուղով ու հավատքով համբուրեցին հայրապետական Սուրբ և Օծյալ Աջը:

Աջհամբույրից հետո Ս. Գևորգ եկեղեցու Տեր Գևորգ և Տեր Դանիել քահանա հայրերի առաջնորդությամբ Վեհափառ Հայրապետն այցելեց եկեղեցուն կից նորաբաց թանգարան, որը Պլովդիվի հայ համայնքի ինքնադիպ ընծան է Հայոց Եկեղեցուն 1700-ամյակի տոնակատարության առթիվ: Թեմակալ առաջնորդի, Պլովդիվի

եկեղեցական վարչության արենապետ Կիար Եղիազար Ուզունյանի և թանգարանի Կոնստանտին Կիար Ռուբեն Չավուշյանի կողմից, Նորին Սրբության այցելության կապակցությամբ, Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնին ընծայվեց ԺԷ դարի մասունքակիր գեղեցկահյուս մի խաչ:

Այնուհետև եկեղեցու բակում Կրեդի ունեցավ համերգ, որին ներկա էին Պլովդիվի քաղաքապետը, քաղաքում իրենց առաքելությունը ծավալող քույր Եկեղեցիների ներկայացուցիչները, պաշտոնապարտ Կարթեր անձինք:

Հանդիսությունից հետո, ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի, հայ համայնքի կողմից Կրեդի պաշտոնական ընթրիք, որին հրավիրված էին քաղաքային իշխանությունները, քույր Եկեղեցիների ներկայացուցիչներ, համայնքի անդամներ և այլք: Պաշտոնական ընթրիքի ժամանակ, Վեհափառ Հայրապետի այցի առթիվ, քաղաքային իշխանությունը դրամական հատկացում կատարեց հայ համայնքի կարիքների համար, ինչը, Նորին Սրբության բնորոշմամբ, քաղաքապետի հոգաբար և բարյացակամ վերաբերմունքի արտահայտությունն է Կրեդի հայ համայնքի նկատմամբ:

Ուշ երեկոյան հայրապետական պատվիրակությունը վերադարձավ Բազկովո վանք:

ՆՈՒՆԻՍ 27

Վաղ առավոտյան հայրապետական պատվիրակությունը, հրաժեշտ Կրեդի Բազկովո վանքի միաբնակությանը, մեկնեց ծովափնյա Վառնա քաղաք:

Վառնայի Ս. Աստվածածնի Վերափոխման տաճարում Նորին Սրբությանը ողջունեց և բարի գալուստ մաղթեց Վառնայի Կիրիլ մեթրոպոլիտը, ով ի դեմս Սուրբ Սիմեոնի ընկերակցում էր Վեհափառ Հայրապետին հնգօրյա այցի ընթացքում: Վառնայի տաճարում Ամենայն Հայոց Հայրապետին ողջունելու էին եկել ոչ միայն բուլղար, այլև հայ հավաքացյալներ: Ողջունելով և բարի գալուստ մաղթելով Նորին Սրբությանը, Կիրիլ մեթրոպոլիտն իր խոսքում անդրադարձավ հայ-բուլղարական հարաբերություններին: Պատասխան խոսքից հետո, առ ի գնահատումն հայ համայնքի նկատմամբ Կիրիլ մեթրոպոլիտի տաճար հոգաբար և բարյացակամ վերաբերմունքի, Վեհափառ Հայրապետը գեղեցկազարդ լանջախաչ նվիրեց նրան, իսկ ի հիշատակ իր այցելության՝ Վառնայի տաճարին ընծայեց հայկական մի մանրանկար:

Ողջույնի արարողությունից հետո մեթրոպոլիտի նստավայրում Կրեդի ունեցավ պաշտոնական ընդունելություն և ճաշկերույթ:

Կարճատև դադարից հետո, երեկոյան, Նորին Սրբությունը հանդիպեց Վառնայի քաղաքապետ Կիրիլ Յորդանովի հետ: Այնուհետև Վեհափառ Հայրապետը Կիրիլ մեթրոպոլիտի, քաղաքապետի և պաշտոնապարտ այլ անձանց ընկերակցությամբ ուղևորվեց քաղաքային զբոսայգի՝ ի նշանավորումն Հայաստանում քրիստոնեությունը պետական կրոն ընդունման 1700-ամյակի խաչքար-հուշարձանի բացումը կատարելու:

Խաչքարի օրհնության կարգից հետո Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Հայրապետը .

այցելեց Վառնայի հայոց Ս. Սարգիս եկեղեցի, որը, նախաձեռնությամբ հոգևոր հովիվ Արժանապատիվ Տ. Սարգիս քահանա Նովհաննիսյանի և արդյամբ Հայկական բիզնես ֆորումի նախագահ փիար Անդրանիկ Զեզեքյանի ու ֆորումի մյուս անդամների, Նորին Սրբության այցի առիթով, բավական սեղմ ժամկետում վերանորոգվել էր: «Նորափետուր զարդարյալ» Ս. Սարգիս եկեղեցին, իր քահանայից դասի ու հավաքացյալ անդամների հետ, «Հրաշափառ»-ի արարողությամբ դիմավորեց Ամենայն Հայոց Նովապետին, ով գալիս էր Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնից՝ իր հետ բերելով Հայոց 131 Հայրապետների, Ս. Գրիգոր Լուսավորչի Ս. Աջի և Սուրբ Էջմիածնի օրհնությունը: Այսպեղ ևս Նորին Սրբությանը ողջունեց և բարի գալուստ մաղթեց թեմակալ առաջնորդը: Ի հիշատակ իր այցի, Վեհափառ Հայրը եկեղեցուն նվիրեց արծաթյա մի սկիհ: Ողջույնի արարողությունից հետո եկեղեցուն կից մարզադաշտում տեղի ունեցավ գեղարվեստական հանդիսություն:

Երեկոյան այն հյուրապանը, որպեղ իջևանել էին հայրապետական պատվիրակությունը և Նորին Սրբությանն ուղեկցող պաշտոնապար անձինք, հայ համայնքի կողմից, ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի, տրվեց պաշտոնական ընթրիք, որին իրենց մասնակցությունն էին բերել Վառնայի, Բուրգասի, Ռուսեի, Շումենի հայ համայնքների հոգևոր հովիվները, Վառնայի հայոց համայնքի անդամներ, պաշտոնապար այլ անձինք:

Առ ի գնահատումն Մայր Եկեղեցու հանդեպ դրսևորած սիրո, նվիրումի և անկեղծ հոգապարտության, Ամենայն Հայոց Հայրապետը խորհրդանշական ընծաներով պատվեց փիար Անդրանիկ Զեզեքյանին, Անդրանիկ Ծաքարյանին, Վանուիի Առաքելյանին, Կարո Հակոբովիչին, Կարլո Ղուկասյանին և մի շարք այլ բուլղարահայերի:

Ընթրիքն ավարտվեց Նորին Սրբության օրհնության խոսքով:

ՆՈՒՆԻՍ 28

Առավոտյան հայրապետական պատվիրակությունը Վառնայից մեկնեց Սոֆիա: Մայրաքաղաքի ճանապարհին Նորին Սրբությանը հյուրընկալեց Վելիկի Տառնովո քաղաքի Գրիգորի մստրոպոլիտը: Եկեղեցում ողջույնի արարողությունից հետո, ի պատիվ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի, Գրիգորի մստրոպոլիտի կողմից տրվեց պաշտոնական ճաշկերույթ, որին իրենց մասնակցությունն էին բերել քաղաքային իշխանությանց ներկայացուցիչները: Կարճատև դադարից հետո հայրապետական պատվիրակությունն ուղևորվեց Սոֆիա:

Թեպետ ճանապարհը հոգնեցուցիչ էր, սակայն Բուլղարիայի հիասքանչ բնության հանդեպ հրապույրն ի չիք էր դարձնում այդ հոգնությունը:

Մայրաքաղաք հասնելուն պես, հայրապետական պատվիրակությունն ուղղվեց դեպի Ներքին գործոց նախարարություն. Նորին Սրբությունը հանդիպեց Բուլղարիայի ՆԳ նախարար փիար Սոլոմոն Բասիի հետ: Հանդիպման ընթացքում կողմերն անդրադարձան Եկեղեցու առաքելությանը և համոզմունք հայտնեցին, որ հզոր պետության առհավաքյան գորավոր Եկեղեցին է: Զրույցի ժամանակ ՆԳ նախա-

[illegible]

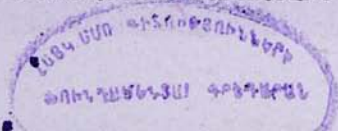
ආරක්ෂක අංශය

[illegible]

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏՆԸ ԲՈՒԼԱՐԱՎԱՅՈՑ ԹԵՍԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԻ ԵՎ ՊԼՈՎԴԻՎԻ ՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵՎՈՐ ՀՈՎԿԻ ՀԵՏ ԶԱՂԱԶԻ Ս. ԳԵՎՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ԶԱՐՈՋԵԼԻՄ

րարը դրվապանքի խոսքերով բնութագրեց հայ համայնքին և շեշտեց, որ դարերի պատմություն ունեցող հայ-բուլղարական բարեկամական կապերը պետք է սերտացնել և զարգացնել: Նորին Սրբությունն իր գոհունակությունն արտահայտեց, որ բուլղարաբնակ հայորդիները հյուրընկալ Բուլղարիայում ամենուր վայելում են թե՛ իշխանությունների, թե՛ բուլղար ժողովրդի սերը, հարգանքն ու աջակցությունը: Ջերմ և անկեղծ գրույցից հետո, ի հիշարակ իր այցելության, Նորին Սրբությունը փայտե մի գեղեցկագարդ խաչքար և 1700-ամյակի արծաթյա հուշամեդալ նվիրեց տիար Սուլոմոն Բասիին: Վերջինս էլ Նորին Սրբությանն ընծայեց մի գիրք, որը ներկայացնում էր Բուլղար Ուղղափառ Եկեղեցու նշանավոր վանքերից Ռիլայի վանքի պատմությունը, ինչպես նաև Ներքին գործերի նախարարության հաստատման 125-ամյակին նվիրված ոսկե հուշամեդալ:

«Божия» կոչվող կառավարական հյուրապանը կարճապես դադար առնելուց հետո, հայրապետական պատվիրակությունն ուղղվեց Մոֆիայի հայկական եկեղեցի:

Ցավով պետք է նշենք, որ Մոֆիայի Ս. Աստվածածին հայկական եկեղեցին տակավին խոնարհվել է 1912 թվականին, և 1935 թվականից ի վեր հայ համայնքի համար որպես եկեղեցի ծառայել է «Հայ Ազգային տան» առաջին հարկի սրահը, որը «կը կահաւորուի եւ կը ձեւաւորուի որպէս եկեղեցի՝ Սուրբ Աստուածածին անուան տակ»:

«Հրաշափառ»-ի արարողությամբ Նորին Սրբությունը մուտք գործեց եկեղեցական պաշտամունքի սրահ, որտեղ խոնվել էին հավաքավոր հայորդիները և անհամբեր ու կարտուալի հայացքներով սպասում էին իրենց հովվապետին: Թեմակալ առաջնորդ Սրբազան Հոր բարիգալստյան խոսքից հետո, Նորին Սրբությունն իր օրհնության խոսքն ուղղեց սոֆիաբնակ հայերին:

Ի շարս այլ հարցերի, Վեհափառ Հայրապետն իր խոսքում ցավով խոսեց այսօրվա ազգային ավանդական ճարտարապետական հորինվածքով կերտված եկեղեցի չունենալու մասին, ուստիև, որպեսզի Մոֆիայի հայ համայնքը ևս օժտվի սուրբ տաճարով՝ Նորին Սրբությունը սոֆիաբնակ հայորդյաց ուսերին մի պարտավորություն դրեց, որ նրանք ձեռնամուխ լինեն Աստծո փառաքի կառուցման սուրբ գործին, որպեսզի հաջորդ հայրապետական այցելության ժամանակ Ամենայն Հայոց Հայրապետին իր բանավոր հուրին ողջունի ազգային ճարտարապետության կնիքով կնքված հայկական եկեղեցում:

Սոֆիաբնակ հայորդիք մեծ պարտաստակամությամբ հանձն առան իրենց հովվապետի պարզվերը և խոստացան մոտ ապագայում կյանքի կոչել այն: Իր խոսքի ավարտին Վեհափառ Հայրը հայրապետական բարձր գնահատանքի ու օրհնության արժանացրեց բոլոր այն անձանց, ովքեր կազմակերպել էին Բուլղարիա այցելությունը, ովքեր ընկերակցել էին հայրապետական պատվիրակությանը՝ հնգօրյա այցի ընթացքում, ովքեր նվիրումով ու նախանձախնդրությամբ տրեւում են ի պայծառություն Հայոց Եկեղեցու, ի փառս հայ ժողովրդի և ի շենություն Բուլղարիայի ու Հայաստանի Հանրապետությունների: Եվ վերջում, ի հիշարակ անդրանիկ այցելության, Նորին Սրբությունը հայկական մի մանրանկար նվիրեց Մոֆիայի եկեղեցուն:

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԽՈՍՔԸ

ՍՈՓԻԱՅԻ ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ

Ուրախ ենք անցալի, որ Հովվապետական այցելությանը զրկվում ենք Բուդապեշտում, որի հյուրընկալ հողում դարեր շարունակ իր կյանքն է կառուցում հավատարմորդ հայ համայնքը՝ միշտ հավատարիմ ազգային ու եկեղեցական իր ավանդներին:

Սուրբ Աստվածածնի բարեխոսությունը հայցող գեղեցիկ այս եկեղեցում հավաքված սիրելի զավակներ մեր, հայրենակարտ մեր սրբերին Հայրապետական Մեր ողջույն ենք բերում, սեր և օրհնություն Աստվածակառույց Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնից, Հայաստան ու Արցախ հայրենի մեր երկրից ու այնպեղ ապրող մեր եղբայրներից ու քույրերից, որ ներկա դժվարությունների մեջ անհուն համբերությամբ, մեր պատմության կանչը և հայրենի հողի սերը իրենց սրբերում, նոր կյանք են կառուցում համայն հայության հայրենիքում:

Ամեն ժողովուրդ ունի իր ազգային մեծ երազը: Մեր մեծ երազանքն ու ձգտումն է, որ այսօր ազատ ու անկախ մեր Հայրենիքը զրկի իր կայուն, ապահով կյանքը, համայն մեր ժողովրդի համախումբ ջանքերով վերագրկի արարումի իր ուժերը և այն ուղղի պետության հզորացմանը ու հասարակության առաջընթացին: Եկել է այն ցանկալի ժամանակը, երբ ազատ ու անկաշկանդ են Հայաստանի ու Հայոց Սփյուռքի հարաբերությունները, և մեր միացյալ ջանքերով պիտի առավել ամրանան ու ծառայեն հայրենաշինության մեր մեծ նպատակին, պիտի օգնեն, որ ամենուր՝ Հայաստանում և Սփյուռքում հայրողյաց հոգիները գործնական նախնայաց սուրբ հավատքով ու ժառանգությամբ, առ Հայրենիք և Առաքելական մեր Սուրբ Եկեղեցին սիրով ու նվիրումով:

Սիրելի բարեպաշտ հայրողիք, եկեք միասիրտ աղոթենք ու սաղմոսերգուի խոսքով հայցենք, «Տե՛ր, օրհնիր քո ժառանգորդներին, հովվիր ու հավեր բարձրացրու նրանց», հայցենք, որ երրորդ հազարամյակը ազգային մեր կյանքում լեցուն լինի երկնապարզ շնորհներով՝ հավատի լույսով, սիրով ու բարությանը, խաղաղությանը ու համերաշխությանը, որպեսզի ժողովուրդների համադրեղ ընթացքի մեջ մեր քայլերը լինեն հպարտ, հասարակ ու անսայթաք:

Այս ընթացքում Մենք առիթ ունեցանք հանդիպելու Բուդապեշտյան Ուղղափառ Եկեղեցու Առաջնորդ Նորին Սրբություն Մաքսիմ Պարթիարքին, երկրի բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց: Մեծապես մխիթարված է Հայրապետիս հոգին, քանզի հանդիպումների ընթացքում լսեցինք միայն գնահատանքի ջերմ խոսքեր հայ գաղութի վերաբերյալ, որը, դարեր առաջ

հիմնվելով հյուրընկալ այս հոդույն, ազնիվ մասնակցություն է քերտում երկրի հասարակական ու մշակութային կյանքին, ծառայում նրա շինությանն ու առաջընթացին:

Հայրապետական Մեր օրհնությունը և բարձր գնահատանքն ենք քերտում Բուդաբիայի հայոց թեմի առաջնորդ Գերաշնորհ Տ. Տիրայր արքեպիսկոպոս Մարտիրոսյանին և հոգևոր դասին՝ Զրիարոսասեր սպասավորության մեջ մշտապես դրսևորած անսակարկ նվիրումի և ի պայծառություն մեր Սուրբ Եկեղեցու արգասավոր ծառայության համար, որի երջանիկ ականատեւը եղանք Մեր այցելության ընթացքում: Հարազատ զավակներ ու նվիրյալ սպասավորներ Առաքելական մեր Եկեղեցու, հանապազ գորացք Տիրոջով և հավարարիւմ եղբ ձեր հայրերի սուրբ ուխտին, Բուդաբիո հայոց եկեղեցիներում Պարարագ մարտուցկիս մշտապես առ Աստված աղոթեք նաև Մայր Աթոռի անսասանության և մեր Հայրենիքի խաղաղության ու առաջընթացի համար:

Հայրական օրհնություն ձեզ, հավարավոր հայորդիք Բուդաբիայի: Հպարտ եմ և հույժ քաջալեր այժմ որպես Հայոց Հայրապետ՝ տեսնելով ձեզ համախոմք մեր Եկեղեցու շուրջ, հավարարիւմ ազգային մեր ավանդներին, մեարտպարատ սրբազան լեզվին: Ամուր մնացեք ձեր հավարքի մեջ: Մեր փոքր ածուի յուրաքանչյուր զավակ թող հավարարմությանը նայի երկինք և ունկնդիր լինի մեր հայրերին, ովքեր հավարարով Աստծո նախախնամությանը Իր փոքր հուրի նկարմամբ, իրենց մահով իմացյալ ու կյանքով գիտակից փառքը կերտեցին մեր ժողովրդի: Հավարարիւմ մնացեք նրանց հայրենապաշտ լույս պարգամներին, նրանց հեղած արյանը, որից ծնունդ առավ մեր Հայրենիքի նոր, անկախ պետականությունը և մնաց անսասան ու կանգուն մեր Սուրբ Եկեղեցին: Ծարունակեք ձեր ընթացքը եկեղեցասեր ու հայրենապաշտ նույն ոգով, հպարտ՝ Ամենայն հայոց հավարի 1700-ամյա նվիրական կենսորոն Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնով, ազատ Հայաստանով և այդպես կրթեք ձեր սիրելի զավակաց՝ նրանց մարտղ հոգիներում ամուր դնելով հիմները Իջման Սուրբ Խորանի, Ս. Հռիփսիմի, Ս. Գայանի, Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ-Խոր Վիրապի, Գեղարդավանքի և հայոց նվիրական բոլոր սրբավայրերի:

Մեր հանապազ աղոթքն է, որ Աստված ապահով ու խաղաղ, շեն ու բարգավաճ պահպանի Բուդաբիան՝ իր աստվածասեր ժողովրդով, հոգևոր ու աշխարհիկ իր բարեխնամ առաջնորդներով:

Հայրապետիս ի խորոց սրտի հայցն է առ Աստված, որ Ամենախնամ Տերը միշտ հասարարուն ու պայծառ պահի Հայաստանյայց Առաքելական մեր Սուրբ Եկեղեցին, հավարով գորացյալ ու հայրենական կյանքով լեցուն՝ Տիրախնամ թեմը Բուդաբիո հայոց:

«Օրհնեալ եղերոք ի շնորհաց Սուրբ Հոգույն: Մեր եւ խաղաղութիւն աւանդիս»:

Ողջույնի արարողությունից հետո, «Հայ Ազգային փան» բաժնում Կոնգրեսի ունեցավ համերգ: Հայ համայնքի երգչախմբի կապարմամբ հնչեցին մի շարք երգեր: Համերգի ընթացքում հնչեց նաև «Ողջույնի երգ» նոր սրբեղծագործությունը (խոսք՝ Միհրան Պողոսյանի, երաժշտ.՝ Հայկաշուր Աղասյանի), որը բուլղարահայոց ձոնն էր Վեհափառ Հայրապետին:

Հրաժեշտ փառվ հայ համայնքին, հայրապետական պարավիրակությունն ուղևորվեց դեպի «Даян-Таян» հյուրաբուն, որտեղ Բուլղարիայում ՀՀ դեսպանության կողմից կազմակերպվել էր ընդունելություն: Պաշտոնական ընդունելությանը ներկա էին Բուլղար Ուղղափառ Եկեղեցու պետ Նորին Ամենապարվություն Մաքսիմ Պարթիարբը, Սուրբ Սինդոգի անդամներ, Բուլղարիայի քրիստոնեական այլ Եկեղեցիների հոգևոր առաջնորդներ, ՆԳ նախարար Կիար Սուլմոն Բասին, Բուլղարիայում հավատարմագրված օտար պետությունների դիվանագիտական ներկայացուցիչներ, պաշտոնապար այլ անձինք:

Ուշ երեկոյան հայրապետական պարավիրակությունը վերադարձավ կառավարական հյուրաբուն:

ՄԻՒՆԻՍ 29

Պաշտոնական այցելության վերջին օրը հայրապետական պարավիրակությունը մեկնեց Ռիլայի վանք, որտեղ նախապես կազմակերպվեցին պաշտոն Բորիս Գ թագավորի դամբարանին:

Ռիլայի վանքում Ամենայն Հայոց Հայրապետին ողջունեցին և բարի գալուստ մաղթեցին վանահայր Յոհան Եպիսկոպոսն ու վանքի միաբանությունը: Տաճարում փոխանակված ողջույնի ու բարեմաղթանքի խոսքերից հետո, ի հիշատակ իր այցելության, Նորին Սրբությունը վանահայր Եպիսկոպոսին նվիրեց գեղեցկագույն մի պանակ: Այնուհետև, Բորիս Գ թագավորի հոգվուն խաղաղության համար, հանդիսապետությամբ Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Գարեգին Բ Վեհափառ Հայրապետի, կատարվեց հոգեհանգստյան պաշտոն: Կարճատև այցելությունն ավարտվեց Նորին Սրբության և Յոհան Եպիսկոպոսի միջև կայացած ջերմ գրույցով:

Մինչ Բուլղարիայից մեկնելը, հյուրաբանը, որտեղ կանգ էր առել հայրապետական պարավիրակությունը, փրվեց հրաժեշտի ճաշկերույթ, որին մասնակցում էին Բուլղար Ուղղափառ Եկեղեցու գահակալ Մաքսիմ Պարթիարբը, մեթոդալոգներ, Ռումինիո և Բուլղարիո հայոց թեմի առաջնորդ Գերաշնորհ Տ. Տիրայր արքեպիսկոպոս Մարտիրոսյանը, Բուլղարիայի թեմի թեմական խորհրդի արքեպիսկոպոս Ռուբեն Գրիգորյանը, պաշտոնապար այլ անձինք:

Պաշտոնական ճաշկերույթից հետո, ի գնահատման Բուլղարիայի հայոց թեմի թեմական խորհրդի արքեպիսկոպոս Գրիգորյանի եկեղեցական գործունության, Նորին Սրբությունը նրան պարվեց 1700-ամյակի արծաթյա հուշամեդալով:

Պաշտոնական ճաշկերույթից հետո, հայրապետական պարավիրակությունը

ուղևորվեց Սոֆիայի օդանավակայան, ուր Նորին Սրբությանը բարի ճանապարհ մաղթելու էին եկել Սուրբ Սինդոի անդամներ, Նախարարների խորհրդի Կրոնից գործերի վրևորեն փխար Իվան Ժելեֆը, փոխվրևորեն փխար Էմիլ Վելիևովը, Ռումինիո և Բուլղարիո հայոց թեմի առաջնորդ Տ. Տիրայր արքեպիսկոպոս Մարտիկյանը, Բուլղարիայում ՂԿ արքակարգ և լիագոր դեսպան փիկին Սևդա Սևանը, Բուլղարիայի թեմի թեմական խորհրդի արեննապևս փխար Ռուբեն Գրիգորյանը, պաշտոնական այլ անձինք:

Հունիսի 29-ին ավարվեց Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի պաշտոնական այցը Բուլղարիա. Սոֆիա-Վիեննա չվերթով Վեհափառ Հայրապետը ժամանեց Ավստրիայի մայրաքաղաք Վիեննա:

Օդանավակայանում Նորին Սրբությանը և հայրապետական պարվիրակությանը դիմավորելու և ողջունելու էին եկել Կենտրոնական Եվրոպայի հայրապետական պարվիրակ Գերաշնորհ Տ. Մեսրոպ արքեպիսկոպոս Գրիգորյանը, Ավստրիայում ՂԿ արքակարգ և լիագոր դեսպան փխար Զիվան Թաքիբյանը, ինչպես նաև Վիեննայի հայ համայնքի ներկայացուցիչները: Բարիգալստյան արարողությունից հետո, հայրապետական պարվիրակությունն առաջնորդվեց Վիեննայի «Inter-continental» հյուրանոցը:

Երեկոյան, ի պարիվ Նորին Սրբության, հայ համայնքի կողմից փրվեց ոչ պաշտոնական ընթրիք:

Հաջորդ օրը, հունիսի 30-ին, կիրակի, Ամենայն Հայոց Հայրապետը Վիեննայի հայոց Ս. Հռիփսիմե եկեղեցում մասնակցեց Սուրբ Պարարագին: Օրվա պարարագիչն էր Գերաշնորհ Տ. Եզնիկ եպիսկոպոս Պերրոսյանը: «Հայր մեր»-ից առաջ վիեննայաբնակ հայությանը հայրապետական իր պարգամը հղեց Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը: Հավարս Սուրբ Պարարագի, եկեղեցուն կից ընդունելությանց սրահում Նորին Սրբությունը հանդիպեց հավարավոր հայորդիներին, ովքեր մեծ փափագ ունեին հայրապետական մյուռոնարույր Սուրբ Աջը համբուրելու:

Վիեննայահայությանը հրաժեշտ փալով՝ Նորին Սրբությունը և հայրապետական պարվիրակության անդամներն ուղևորվեցին հյուրափում: Այնուհետև, ուշ երեկոյան, հայրապետական պարվիրակի, Ավստրիայում ՂԿ արքակարգ և լիագոր դեսպանի, ինչպես նաև հայ համայնքի ներկայացուցիչների ուղեկցությամբ, Վեհափառ Հայրը ճանապարհվեց օդանավակայան, որտեղից էլ՝ Վիեննա-Երևան չվերթով ժամանեց Հայաստան, Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին:

ԱՐԹՈՒՐ ՍՐԿ. ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ

